

FUNDACJA
"Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polak"
ul. "Wolność" 14, W. Gdynia, Ry 2
tel.: 65-22-186, e-mail: archAK@um.torun.pl
REGON 970802730

MEMORIAŁ
General Marii Wittek

229

PWK
2W2-AK Śląsk

MEUS
JÓZEFA

J. 221 / WSK

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

..... Meus

..... Józefa

.....

- I./1. Relacja ✓ k. 3, 5-3
- I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora ✓ k. 2, 5-3
- I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —
- II. Materiały uzupełniające relację —
- III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —
- III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) ✓ k. 1, 5-1
- III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —
- III./5. Inne ... —
- IV. Korespondencja —
-
-
-
- V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓ 5
- VI. Fotografie —

I/1. Relacja:

- Relacja Meus Józefy ps. "Liutka", "Uisia" ze zbiorów Elżbiety Zawackiej (Rel. 167 str. PAK Sasnowiec). Msj. orgg. K-1, s. 1.
- Biografia Józefy Meus opracowana przez Józefa Dyszasa na ze zgodność, Katowice, 14. 10. 1980. Msj. orgg. 2 epn. K. 2, s. 2-3.

21/3

Rel. 167 Sl.

O

PWK

Sosnowiec

+ Melis Józefa ps. Ziutka

Ur. 27.IV.1904r. w Krakowie.

Ukończyła seminarium naucz. w Tarnobrzegu, była nauczycielką szkoła powszechnej w Sosnowcu. Była instruktorką PWK od 1938r. zawodowo pracująca w Organizacji PWK jako instr. powiatowa w Sosnowcu.

Powróciwszy w wrześniu 1939r. z ewakuacji z Krakowa razem z H. Zapolską mieszkała w Sosnowcu ul. Jagiellońska 5 i początkowo uczyła w polskiej szkole powszechnej w Zagórzcu.

Od jesieni 1939r. należała do "Orka Białego", będąc członkinią tajnej sieci śląskiej PWK. W t.zw. kuchni dla biednych, pracując jako kelnerka była skrzynką kontaktową dzieci i równocześnie informatorką siatki wywiadowczej PWK. Od 1941r. pełniła odpowiedzialną funkcję szefa kancelarii Komendy Okręgu Śląskiego ZWZ AK.

Aresztowana 23.maja 1942r. w wielkiej wyspie K.O. osadzona w Mysłowicach, wywieziona do Oświęcimia, tam zginęła rozstrzelana w 1942r.

Zbiory E.Zawackiej - informacje sióstr. A.i J.Radziwińskich.wzmianki w relacja T.Delekty, J.Zerzoń, St.Binkównej. Inf.M.Młyszczarza, Kędryna
Nauczyciele Śląscy str.82. Lista Gestapo....
poz.99.

Biografia Józefy MEUS

opracowana przez Józefa Łyszczarza, Sosnowiec, ul. Jagiellońska 5.

M e u s Józefa, urodz. 17.04.1907 r. w Krakowie, córka Jana i Tekli z d. Ryszka.

Po ukończeniu Seminarium Nauczycielskiego w Tarnowie pracowała jako nauczycielka na Eolesiu. Po ukończeniu rocznego kursu PWK w Katowicach zatrudniona w charakterze instruktorki PWK. W 1939 r. prowadzi 2-miesięczny kurs PWK kobiet w Spale, na którym przeszkolono aktywistki PCK gospodyń wiejskich m.innymi z terenu Zagłębia Dąbrowskiego.

Z początkiem okupacji pracuje jako nauczycielka w Zagłębiu. Mieszkała przed wojną i w czasie wojny na ul. Jagiellońskiej 5 /bloki/ w Sosnowcu Płdn. a pracowała w renizie tranzajowej w Będzinie.

Zwerbowana do tajnej organizacji ZWZ przez b. kadrkę PCK rej.śl. Elżbietę Zawacką pseud. "Za" i Teresę Delektę pseud. "Janka" instruktorki PCK, które w latach 1939-1940 weszły w skład Sztabu Podokr. Zagł. Dąbrowskiego ZWZ potem Okręgu Śląskiego, w łączności. Prowadzi kancelarię szefa sztabu Podokręgu Zagłębie kpt dypl. Józefa Szabaszewskiego w latach 1941-1942. W pierwszej fazie aresztowań w maju 1940 r., 20. maja udaje się jej uniknąć aresztowania w miejscu pracy, ucieka z renizy wraz z Zepolską Haliną, również tam zatrudnioną. Jednak zostaje aresztowana w 1942 r. w sobotę, 23. maja we własnym mieszkaniu, gdy w kilka dni przyszła wydobyc ukryte dokumenty i chciała zlikwidować mieszkanie. W mieszkaniu Gestapo utrudziło kocioł. Została osadzona w śledczym obozie w Mysłowicach, następnie w ob. konc. w Oświęcimiu, gdzie zginęła.

Uwaga : Data urodzenia jest z różnicą kilkunastudniową podana przez siostrę Józefy Meus, Stefanię Ferbisz. Przyjęta jednak data urodzenia 27.04.1907 r. podana przez brata.

- Źródła :1/wspomnienia siostry Stefani Ferbisz,
2/ sprawozdanie Gestapo o likwid. ZWD z 4.08.1942r., WAP, K-ce nr a. 179, teczka E. Figuruje jako nr 99.
3/ wspomnienia aktywistki PCK Zyguntowej z Łagiszy, kóło Gospodyń Wiejskich.

Za zgodność z tekstem oprac.pw. Łyszczarza.

Katowice, dnia 14.10.1980 r.

1/13 291/50
+ Biografia Józefy MEUS

opracowana przez Józefa Łyszczarza, Sosnowiec, ul. Jagiellońska 5.

Meus Józefa, urodz. 17.04.1907 r. w Krakowie, córka Jana i Tekli z d. Ryszka.

Po ukończeniu Seminarium Nauczycielskiego w Tarnowie pracowała jako nauczycielka na Bolesiu. Po ukończeniu rocznego kursu PWK w Katowicach zatrudniona w charakterze instruktorki PWK. W 1939 r. prowadzi 2-miesięczny kurs PWK kobiet w Spala, na którym przeszkolono aktywistki PCK gospodyń wiejskich m.innymi z terenu Zagłębia Dąbrowskiego.

Z początkiem okupacji pracuje jako nauczycielka w Zagłębiu. Mieszkała przed wojną i w czasie wojny na ul. Jagiellońskiej 5 /bloki/ w Sosnowcu Płdn. a pracowała w remizie tramwajowej w Będzinie.

Zwerbowana do tajnej organizacji ZWZ przez b. kładkę PWK rej.śl. Elżbietę Zawacką pseud. "Ze" i Teresę Delektę pseud. "Janka" instruktorki PWK, które w latach 1939-1940 weszły w skład Sztabu Podokr. Zagł. Dąbrowskiego ZWZ potem Okręgu Śląskiego, w łączności. Prowadzi kancelarię szefa sztabu Podokręgu Zagłębie kpt dypl. Józefa Słaboszewskiego w latach 1941-1942. W pierwszej fazie aresztowań w maju 1940 r., 20. maja udaje się jej uniknąć aresztowania w miejscu pracy, ucieka z remizy wraz z Zapolską Haliną, również tam zatrudnioną. Jednak zostaje aresztowana w 1942 r. w sobotę, 23. maja we własnym mieszkaniu, gdy w kilka dni przyszła wydobyc ukryte dokumenty i chciała zlikwidować mieszkanie. W mieszkaniu Gestapo utrudziło kocioł. Została osadzona w śledczym obozie w Mysłowicach, następnie w ab. konc. w Oświęcimiu, gdzie zginęła.

Uwaga : Data urodzenia jest z różnicą kilkuniedniową podana przez siostrę Józefy Meus, Stefanię Farbisz. Przyjęto jednak datę urodzenia 27.04.1907 r. podaną przez brata.

- Zródła : 1/ wspomnienia siostry Stefani Farbisz,
2/ sprawozdanie Gestapo o likwid. ZWD z 4.08.1942r., WAP, K-ce nr a. 179, teczka E. Figuruje jako nr 99.
3/ wspomnienia aktywistki PCK Zyguntowej z Łagiszy, kOro Gospodyń Wiejskich.

Zgodność z tekstem oprac. p. Łyszczarza.

Katowice, dnia 14.10.1980 r.

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora:

- deptymacja Kizyja Armii Krajowej Nr 9804, Londyn
1/9/1971. K.1, s. 1-2. Oryginał.

- deptymacja odznaczenia Medalem Wojska, Londyn,
dnia 1/9/1971. Oryginał. Nr. 17243. K.1, s. 3.

172/1

LEGITYMACJA
KRZYŻA ARMII KRAJOWEJ

1939

1945

Nr. 9804

722
Nazwisko MEUS

Imię Józefa

Pseudonim "ziutka"

Przydział Sosnowiec

Odnaczony został

KRZYŻEM ARMII KRAJOWEJ

ustanowionym dnia 1 sierpnia 1966 roku
przez dowódcę A.K. gen. Tadeusza Bora-
Komorowskiego dla upamiętnienia wysiłku
żołnierza Polski Podziemnej w latach
1939 — 1945.

Podpis: Przewodniczący

Komandii Krzyża

K. Elenski
K. Elenski — "Wachnowski"

Londyn, dnia ... 1/9/1971 s.

1 | 2 | 3

Legitymacja Nr ...17243.

MEUS Józefa

ps. "Ziutka" szer.

Nazwisko, imię, pseudonim, stopień

z ARMII KRAJOWEJ

odznaczony został

MEDALEM WOJSKA

po raz 1. 2.

T. Pręczyński

T. Pręczyński - "Grzegorz"
E-C-A D-CY ARMII KRAJOWEJ

Londyn, dnia 1/9/1971.s.

III | 3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945).
- Kserokopia strony 32 opracowania bez tytułu i bez daty.
Nsp. K. 1, S. 1.

Jego ostatni pobyt na Śląsku. Wypa nastąpiła w organizacji kobiecej. W maju 1942 roku została aresztowana Michalina Konieczna, w której pro- ni na ul. Warszawskiej w Sosnowcu była zlokalizowana skrzynka dla łącz- ności z inspektoratami. Wpadła kierowniczką kancelarii głównej w blokach na Sielcu, została aresztowana Wanda Nowak z Inspektoratu Zagłębiowskiego oraz siostry Dieniek. Aresztowanie objęły wiele kobiet z sieci łączności i z sieci wywiadu, m.i. została aresztowana moja siostra w Zawierciu, Mlewo
Zawiercie
Wierza Władysława Sieradzka /odznaczon pośmiertnie Krzyżem Virtuti Militari/. Żadna z tych kobiet nie uratowała życia.

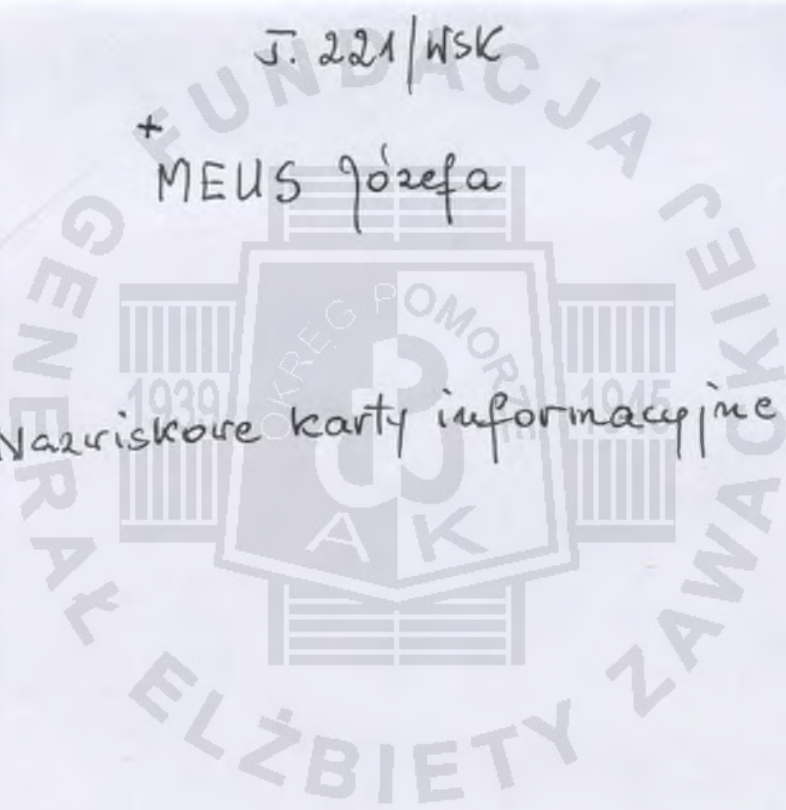
Alarm ogłosił kpt. Marmurowicz i zorganizował posterunki ostrzegawcze przed spalonymi i niespalonymi punktami kontaktowymi. Sam zajął posteru- nek przed kancelarią sztabu na Sielcu w Sosnowcu i uratował mnie przed aresztowaniem, gdyż właśnie tam się udawałem w godzinach przedpołudnio- wych. Zebrałem najbliższych współpracowników, nakazałem opuszczenie do- tychczasowych kwater, ustawienie znaków alarmowych, dokładną obserwację wszystkich naszych punktów kontaktowych i zarządziłem spotkanie na na- stępny dzień w kościele na Pogoni podczas pogrzebu o godzinie 13,00. Niestety nie dany mi było wziąć udziału w tym spotkaniu, gdyż dwie godziny wcześniej zostałem przypadkowo aresztowany w pociągu na dworcu w Zagucicach. Żandarmi przeszukiwali pociąg, z którego nie mogłem się wydostać, gdyż był strzeżony po obu stronach, zdążyłem jedynie zniszczyć fałszywą kenkarty, która mogła mnie wpakować niechybnie. Uychodząc z ustępu, gdzie zaliczyłem kenkarty, zostałem uderzony od tyłu pisto- letem w głowę i straciłem przytomność. Obudziłem się w piwnicy policyj- nej i uświadomiłem sobie, że doznałem wstrząsu mózgu, a ponadto nie mogę poruszać prawą ręką i prawą nogą. Przy pierwszym przesłuchaniu postano- wilem symulować urazę panicy i wyolbrzymić niedowład prawej strony ciała, co mi przyszło tym łatwiej, że mówiłem z trudem i nie słyszałem na lewo ucho. Oczywiście nie udało mi się wyjaśnić braku jakiegokolwiek doku- mentów. Zostałem przy przesłuchaniu porządnie poturbowany i na drugi dzień odwieziony do szpitala. Nie wiem, czy lekarzy niemieccy poznali się na symulacji, czy żandarmi byli w takich humorach, dość że znowu oberwałem krodem, pobitego zostawiono mnie bez przytomności w jakimś pomieszczeniu pozbanionym wogóle mebli. Oknałem się nad wieczorem i opuściłem szpital przez okno, szczer^{ście}złota, że to był wyoki portier. Noc spędziłem w jakiejś komórce w podwórku kilkadziesiąt metrów od szpitala, rano dotarłem do pociągu robotniczego i dojechałem do Łaz, skąd nastę- pnej nocy przeszedłem przez granicę znany mi lasowy przełęcz. Po kilku dniach zameldowałem się w Warszawie. A tymczasem na Śląsku kierow- nictwo Komendy Okręgu objął kpt. Marmurowicz, który zarządził czuwanie

J. 221/WSK

PHK
242-AK
śląsk

+ MEUS Józefa

v) Nazwiskore karty informacyjne: 5

rel 167 'Sępok

Sosnowiec

+ Mewa Józefa

nr 27. IV 1909 ss Krakowie, b. historyczna
zam. Sosnowiec, Herbert
leżanik i Kwień ZWZ

1. Listy Gustawa Katar. --- pos 99
2. pismo Muzeum Górnego do GZ z III. 81.1
ze MZ nie figuruje w aktach

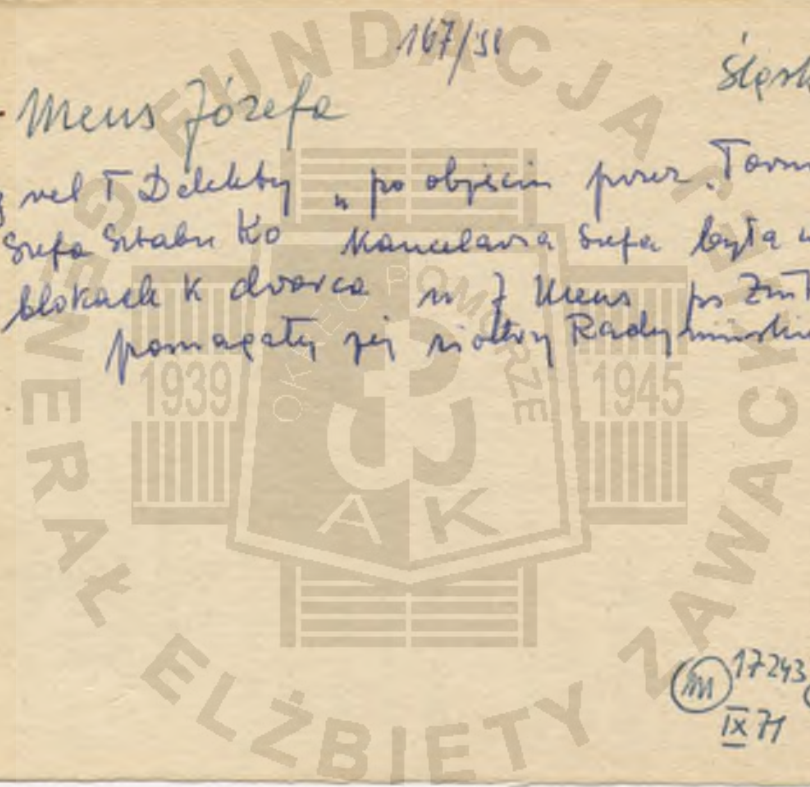
167/58
+ MEUS JÓZEFA

źródła: Nauczyciele Śląscy polegli i zamordowani
w latach hitlerowskiej okupacji-SIW- Kce- 1971
str 82

Meus Józefa ur 27 kwietnia 1907 r w Krakowie. Absolwentka Seminarium Nauczycielskiego w Tarnobrzegu. Po ukończeniu kursu Przystosowania Wojskowego Kobiet w Katowicach pełniła funkcję instruktorki PW. Na początku okupacji pracowała jako nauczycielka w szkole podstawowej w Zagórz, uczestnicząc równocześnie w ruchu oporu/ Związek Walki Zbrojnej. Aresztowana została w 1942 r, zatrzymana w więzieniu w Myskowicach, potem wywieziona do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, gdzie zginęła w 1942 r / Mat. ZNP nr 259, TMED, ME /

167/51
+ Meus Józefa
wz mel T Delektu " po objećiu przez Tommie
Sufa Sitalu ko kancelaria Sufa była u
blokacki k dwa ca m J Meus po Zinta
pomagaty jej niolty Rady ministrin

Słpck

(M) 17243 (R) 9804
IX 71 IX 71

rel 167 51

Sosnowiec
PLTK

PWK.

+ Meus Józef

Kancelaria k-olę Ray ^{ow.} ZWZ/PK

Sosnowiec, Plaki k-olę dworca ul. Jagiellońska 3 (Wartość str)

0 W Kwaśnowie - w relacji Józef Meus -
w kresim 1939 r; wrodził w domu do Zofii i
Czesława 23 (?) V 42 Sobota
zob rel Radosławski
Sabe nocuje w Meus

Stabskapitan Korzet Józef byciegner
mianowan - oficer

K 9804

M-W 17043

Ami 29. lipca 1945. 20 V (zaw 2/10
płk 29. lipca, 1945. 20 V 23 V
zaw 2/10)

+ Młus Józefa

awanturwane w sobotę 23 V 42
póki kłóty przysli po Sny a
zabrali Kornelównę

Wg J Radcy ministrów Zmiesz przystata

Z wyzniesia cypis ze ze miy sie mi Zuchelski
ze mi zme siotr Radcy ministrów, ze prosi o parke

Siotry stamaly my do umieszczenie J Młus po
fy awanturwane i resunty Kompramentujace
matkowsaty

+ Meus Józefa

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. 167 Skask
data wpływu _____

MEUS JOZEF